

Čisté a nečisté

**Studie o závaznosti rozlišování
čistého a nečistého masa určeného k jídlu
pro Kristovy následovníky**

Pavel Škoda B.Th.

Studie o závaznosti rozlišování čistého a nečistého masa

Poslední úprava: 10/2012

Obsah

1. Čisté a nečisté ve Starém zákoně	3
2. Zrušení zákona ustanovení a předpisů	5
3. Sněm v Jeruzalémě (Sk 15)	6
4. Pavlovy výroky o jídle	7
1. Nikdo nemá právo Vás odsuzovat (Kol 2,16-17).....	7
2. Maso obětované modlám v Korintu a prodávané na masných trzích (1 K 8,8)	7
3. Žádné jídlo není poskvrněné (Ř 14)	8
4. Všechno, co Bůh stvořil je dobré (1 Tm 4,3-5).....	8
5. Petrovo vidění (Sk 10,9-17).....	10
6. Kristus a jeho dialog s farizeji o jídle (Mk 7,15-23).....	11
7. Kniha Zjevení - Nový Jeruzalém (Zj 21,27)	12
8. Závěr.....	13
Příloha č. 1 - Zachovává dnes někdo důsledně dietní předpisy SZ?	14
Příloha č. 2 - Rozbor článku od ThDr. Moskaly	15
Použité zkratky:	18

1. Čisté a nečisté ve Starém zákoně

První text, který nepřímo hovoří o čistých zvířatech je Gn 3,21: *Hospodin Bůh udělal Adamovi a jeho ženě kožené suknice a přioděl je.* Aby mohl mít Adam a Eva kožené suknice muselo být obětováno nějaké zvíře, text však nic bližšího neříká. Další text, kde se mluví o obětování je Gn 4,4: *Také Ábel přinesl oběť ze svých prvorozených ovcí a z jejich tuku. I shlédl Hospodin na Ábela a na jeho obětní dar.* Zde je zmíněna ovce jako zvíře, které je Hospodinem akceptováno jako obětní. Další zmínku pak nacházíme až ve zprávě o potopě:

Ze všech čistých zvířat vezmeš k sobě po sedmi párech, vždy samce a samici; ze všech nečistých zvířat však jen po páru, samce a samici. Také z nebeského ptactva vezmeš po sedmi párech, vždy samce a samici, pro zachování jejich semene na zemi. (Gn 7,2.3)

V textu je uvedeno, že **všechna Noemu známá čistá zvířata** vešla do archy a to po sedmi párech. Vyšší počet může mít jediné dva důvody: měly sloužit buď k obětování a/nebo k jídlu. Účel nám upřesňuje Gn 8,20.21:

Noe tehdy postavil Hospodinu oltář a vzal ze všech čistých zvířat a ze všeho čistého ptactva a obětoval na oltáři zápalné oběti. Když Hospodin ucítil příjemnou vůni, řekl si v srdci: „Už nikdy kvůli člověku neprokleji zem, i když jsou myšlenky lidského srdce už od mládí zlé. Nikdy už nepobiji vše živé, jako jsem to učinil.“ (Gn 8,20.21)

V textu se říká, že ze **všech čistých zvířat** Noe obětoval Hospodinu. To nám tedy zřetelně ukazuje, že **čistá zvířata byla v arše primárně za účelem obětování**. Dále je zřejmé, že určení čistých zvířat nemá svůj původ v dietních předpisech, ale v požadavku na oběti. Abel obětoval, ale maso ještě nejedl. Noe již před potopou znal, která zvířata jsou čistá, ale také ještě nejedl žádné maso. Teprve po skončení potopy a **po** přinesení obětí dává Bůh Noemu instrukce ohledně stravování. Ustanovuje s ním novou smlouvu:

Bůh Noemu a jeho synům pozeňnal a řekl jim: "Plodte a množte se a naplňte zemi. Bázeň před vámi a děs z vás padnou na všechnu zemskou zvěř i na všechno nebeské ptactvo; se vším, co se hýbe na zemi, i se všemi mořskými rybami jsou vám vydáni do rukou. Každý pohybující se živočich vám bude za pokrm; jako zelenou bylinu vám dávám i toto všechno. Jen maso oživené krví nesmíte jíst." (Gn 9,1-4)

Přímé instrukce Hospodina týkající se stravy člověka po potopě neříkají nic o čistém a nečistém (i když výraz pro čistá zvířata [tahor] je pisateli dobře znám a je použit pouze o pár veršů dříve v Gn 8,20). Namísto toho text říká, že **ke stravovacím účelům může nyní sloužit i všechno co se hýbe**.

TENTO VERŠ JE KLÍČOVÝM ARGUMENTEM proti tvrzení CASD, že rozdělení zvířat na čisté a nečisté pro stravovací účely, jak je známe z Lv 11. kapitoly, přesahuje Mojžíšův ceremoniální zákon, protože má svůj původ údajně již v době pádu Adama do hříchu a závaznou platnost od Noeho. **Z uvedeného verše je naopak zřejmé, že lidé od Noeho až po Mojžíše nebyli pro účely stravování vázání od Hospodina žádným seznamem čistých a nečistých zvířat!** Proto Lv 11. kapitola Mojžíšův ceremoniální zákon nepřesahuje, ale je pouze jeho součástí tak, jako řada ostatních přikázání. To má závažný důsledek, protože i CASD uznává zrušení Mojžíšova ceremoniálního zákona Kristovým křížem!

Možná nás ale napadne námitka, že všechna zvířata nemusejí znamenat doslova všechna, ale že se v uvedeném verši sice píše všechna zvířata, ale míněna jsou pouze čistá:

Podívejme se však na použití hebrejského výrazu **každý, všechny [kol]** ve zprávě o potopě: **všechno [kol] tvorstvo pokazilo svou cestu** (Gn 6,12)

Vcházeli, samec a samice ze všeho [kol] tvorstva, jak mu Bůh přikázal. A Hospodin za ním zavřel. (Gn 7,16)

Všechno [kol], co mělo v chřípích dech ducha života, cokoli bylo na suché zemi, pomřelo. (Gn 7,22)
Bázeň před vámi a děs z vás padnou na všechnu [kol] zemskou zvěř i na všechno [kol] nebeské ptactvo; se vším [kol], co se hýbe na zemi, i se všemi [kol] mořskými rybami jsou vám vydáni do rukou (Gn 9,2)

Každý [kol] pohybující se živočich vám bude za pokrm; jako zelenou bylinu vám dávám i toto všechno [kol]. (Gn 9,3)

Stejný výraz *každý*, *všechno [kol]* je použit **pro vyjádření kompletnosti bez výjimek** u prvních čtyřech veršů. Pokud bychom ho zde chtěli nějak relativizovat či minimalizovat, zpochybníme univerzálnost potopy i Božího soudu nad lidstvem v době Noeho. Proč by tedy stejný výraz *[kol]* v Gn 9,3, kde je navíc dokonce použit dvakrát (!), měl být chápán jinak, tj. v omezeném rozsahu odkazujícím pouze na čistá zvířata a nikoli na skutečně všechna? Zdá se tedy, že jediný exegeticky správný závěr je ten, že Noe mohl na Hospodinův příkaz začít konzumovat zvířata obecně bez jakéhokoliv rozlišování.

Je ale pravděpodobné, že ihned po potopě Noe a jeho rodina konzumovali především zvířata čistá, protože těch byl dostatek. Ostatní zvířata byla jen po jednom páru. A je také jisté, že tato čistá zvířata byla lidmi domestikována a i v budoucnu byla nadále používána nejen k obětem Hospodinu, ale i jako primární zdroj obživy - to je doloženo pasteveckým způsobem života jaký vedli Abraham, Izák i Jákob. To ale neznamená, že Hospodinovo slovo z Gn 9,3 neplatí nebo je tím jeho platnost omezena! Například Nimrod (Gn 10,9) nebo později Ezau (Gn 27,2-4) byli lovci a proto se jejich jídelníček pravděpodobně lišil od jídelníčku pastevců.

pozn. Patriarchové chovali mj. i velbloudy, kteří patří dle Lv 11 k nečistým zvířatům (Gn 12,16; 32,15). Je ale pravda, že nikde není výslovná zmínka o tom, že by je konzumovali.

Uvědomme si také, že po potopě muselo dojít k obrovské postupné migraci lidí do celého světa (po zmatení jazyků u Babylónské věže) a je důvodné pochybovat, že během svého rozšíření měli lidé k dispozici vždy a za všech okolností nějaká čistá zvířata, která by jim sloužila za potravu. I toto zřejmě Bůh ve svém nařízení pro jedení masa zohlednil.

Můžeme se také ptát, zda Josef v Egyptě a později i Mojžíš zastávající vysoké politické posty a žijící v relativním přepychu tehdejší doby dodržovali nějaká dietní omezení. Na rozdíl od Daniele (Dan 1,8), který již znal Lv 11 a řídil se jím, není v případě Josefa a Mojžíše žádná zmínka o nějakých dietních omezeních. Můžeme se také ptát, zda otroci, jakými byli Izraelci v Egyptě, si mohli vybírat svoji stravu a její způsob přípravy.

Nabízí se však ještě další otázka: která zvířata považoval Noe za čistá? Lv 11 ukazuje na poměrně značný výčet druhů. Znal Noe již takové rozdělení, jaké je popsáno v Lv 11?

Ze všech [kol] zvířat čistých vezmeš s sebou po sedmi párech, samce se samicí, ale ze zvířat, která nejsou čistá, jen po páru, samce se samicí. (Gn 7,2)

Noe pak vybudoval Hospodinu oltář a vzal ze všech [kol] čistých dobytčat i ze všeho [kol] čistého ptactva a zapálil na tom oltáři oběti zápalné. (Gn 8,20)

Pokud bereme jako pravdivé výroky, že Noe do Archy vzal opravdu **všechna čistá zvířata** a že obětoval **ze všech čistých zvířat**, a pokud bychom předpokládali, že Noe znal detailní rozdělení na čisté a nečisté tak, jak je uvedeno v Lv 11, pak bychom museli připustit, že po vystoupení z archy obětoval minimálně: od každého druhu zvířat, která mají rozdělená kopyta a jsou přežvýkavci (v.3), většinu ptáků, kromě konkrétně vyjmenovaných (v.13-19), z drobné havěti hemžící se po zemi kromě vyjmenovaných (v.29). Zřejmě by se jednalo o značné množství různých druhů zvířat.

pozn. Nezmiňujeme samozřejmě čisté ryby, které nebyly v Arše. Ale mezi čistá zvířata dle Lv 11 patří i kobylinky, sarančata, cvrčci a koníci (v.21). Je pravděpodobné, že Noe obětoval i tyto druhy hmyzu?

Pravděpodobnější vysvětlení se však zdá být, že Noemu bylo známo jen několik málo čistých druhů zvířat, která byla určena již od doby Adama výhradně a pouze k obětování Hospodinu. Víme, že Abraham znal jako obětní zvířata krávu, kozu, ovci a holuba (Gn 15,9). Až později, za Mojžíše, však Bůh zřejmě upřesnil/rozšířil, **výhradně kvůli nově aplikovaným dietním omezením pro svůj vyvolený národ**, počet zvířat, která se mají začít považovat za **čistá k jídlu**. Nicméně, jak dokládají předpisy o obětech ve svatyni, obětních zvířat i nadále zůstalo jen několik málo druhů (zřejmě ty, které k tomuto účelu sloužili již od pádu Adama do hříchu).

pozn. Rozdělení zvířat na čisté a nečisté z hlediska svého původního účelu, tj. k obětování Hospodinu, je zřejmě teoreticky stále platné i dnes, ale protože Kristus se nakonec stal jedinou a dokonalou obětí, prakticky nemá již dnes žádný význam, protože oběti zvířat pozbyly křížem svého smyslu.

Závěr

Již od pádu Adama do hříchu Bůh vyčlenil několik málo druhů zvířat, které měli lidé používat k obětování za usmíření svého hříchu. Toto rozdělení znal Abel a znal ho i Noe, a proto věděl, která zvířata vzít do archy po sedmi párech a z nich také pak po vystoupení z archy obětoval. Po potopě Bůh ustanovuje s Noem novou smlouvu a povoluje mu jako alternativní zdroj obživy maso všech zvířat. Lidé tedy smí po potopě jíst maso libovolných zvířat, ale i nadále se k obětem používají pouze čistá zvířata.

Teprve Mojžíš dostává nové nařízení popsané v Lv 11, kde Bůh rozšiřuje, výhradně kvůli nově ustanoveným dietním předpisům, pojem čisté a nečisté a určuje tak pro svůj nově vyvolený národ detailní dietní pravidla s odůvodněním "Budte svatí" (svatý [kdš] znamená především "oddělený pro Boha"). Své vyvolení (oddělení pro Boha) měl tedy Izrael mimo jiné potvrzovat i tím, že začal důsledně dodržovat Hospodinem nově ustanovené zvláštní dietní předpisy.

Dělení masa ke konzumaci podle čistých a nečistých zvířat tedy zdá se NENÍ univerzálně platné Boží nařízení, protože NEMÁ svůj původ v době, kdy došlo k pádu člověka do hříchu ani v době potopy, ale vzniká až za Mojžíše jako součást ceremoniálního zákona určeného VÝHRADNĚ pro vyvolený Izraelský národ. Jak uvidíme dále, s příchodem Nové smlouvy byl tento ceremoniální zákon zrušen Kristem na kříži. Až do vydání Mojžíšova zákona zde tedy žádné omezení masa ke konzumaci neexistovalo. Platil pouze zákaz konzumace masa nezraveného krve (Gn 9,4).

2. Zrušení zákona ustanovení a předpisů

V něm je náš mír, on dvojitě spojil v jedno, když zbořil zeď, která rozděluje a působí svár. Svou obětí odstranil zákon ustanovení a předpisů, aby z těch dvou, z žida i pohana, stvořil jednoho nového člověka, a tak nastolil mír. (Ef 2,14-15)

V řečtině se zde doslova píše "zákon příkazů v nařízeních". Hlavními prvky, které rozdělovaly židy a pohany byly: obřizka, zákony týkající se čistého a nečistého a sobota.

Pozn.: protože je sobota součástí Desatera, nelze tvrdit, že zde Pavel mluví pouze o ceremoniálních zákonech, ale je zde myšlena celá Tóra včetně Desatera přikázání.

Rozdělení masa určeného ke konzumaci na čisté a nečisté je stanoveno v Lv 11. kap a v Dt 14. kap., tedy v té části Tóry, která je označována jako Mojžíšův zákon. Ukončení Staré smlouvy také dokazuje roztržení chrámové opony ve chvíli Kristovy smrti:

Ale Ježíš vydal mocný hlas a skončil. Tu se chrámová opona roztrhla vpůli odshora až dolů. (Mar 15,37-38)

*Vdaná žena je zákonem vázána k žijícímu manželovi; když však muž zemře, je zproštěna zákona manželství. Pokud je tedy její muž naživu, bude prohlášena za cizoložnici, oddá-li se jinému muži. Jestliže však manžel zemře, je svobodná od zákona, takže nebude cizoložnicí, když se oddá jinému muži. **Právě tak jste se i vy, bratří moji, stali mrtvými pro zákon skrze tělo Kristovo, abyste se oddali jinému, tomu, který byl vzkříšen z mrtvých, a tak nesli ovoce Bohu. (Ř 7,2-4)***

Na příkladu manželské svazku a úmrtí jednoho z partnerů ukazuje Pavel, že po Kristově smrti má být opuštěn i dosavadní právní závazek k zákonu a jeho místo zaujímá vztah ke Kristu, který je založen na svědomí člověka a není omezen nařízením zákona. Právě proto je křesťan svobodnější než Žid pod zákonem, avšak tato svoboda ho vede k mnohem vyšší formě poslušnosti Kristu, která však není založena na seznamech toho, co se smí a co se nesmí.

Protože v době staré smlouvy nebyl možný tento svobodný vztah k Bohu, musely zde být nařízení, které tento vztah přesně vymezovaly, tj. dávaly Izraelcům hranice, uvnitř kterých se smějí pohybovat. Smrtí Krista a příchodem Přímluvce (Ducha Svatého) již není třeba tyto hranice definovat, protože skrze Ducha Svatého se poslušnost Bohu stává přirozenou součástí života věřícího člověka. Tato poslušnost však není vymezena pevně danými hranicemi, ale obnoveným svědomím člověka. Otázka čistého a nečistého je kultického původu (nikoli zdravotního či ekologického) a proto se v textech Písma neřeší, zda jíst nečisté je méně

zdravé než jíst čisté. O to tu vůbec nejde. Princip je v tom, že vztah ke Kristu osvobozuje od Bohem definovaných kultických bariér zákona. Je nyní ponecháno na člověku samotném, zda bude chtít dodržovat dobrovolně nějaká omezení (například jako výraz své vděčnosti Kristu, či pro své svědomí či pro svědomí svého bratra/sestry ve víře) anebo to nebude pokládat za nutné. Každý křesťan bude posuzován podle toho, jak jednal podle své víry a svého svědomí.

Tu svobodu nám vydobyl Kristus. Stůjte proto pevně a nedejte si na sebe znovu vložit otrocké jho. Slyšte, co vám já Pavel říkám: Dáváte-li se obřezat, Kristus vám nic neprospěje. Znovu dosvědčuji každému, kdo se dá obřezat, že je zavázán zachovávat celý zákon. Odloučili jste se od Krista vy všichni, kteří chcete dojít ospravedlnění na základě zákona, pozbyli jste milosti. My však z moci Ducha a ve víře očekáváme spravedlnost, která je naší nadějí. V Kristu Ježíši nezáleží na tom, je-li někdo obřezán či ne; rozhodující je víra, která se uplatňuje láskou. (Gal 5,1-6)

V listu Galatským ap. Pavel na příkladu obřízky velmi jasným způsobem ukazuje, co je to svoboda v Kristu a že zákon se svými omezeními a nařízeními je pouze "otrocké jho", které má být nahrazeno "vírou, která se uplatňuje láskou".

Všechno je mi dovoleno' - ano, ale ne všechno prospívá. 'Všechno je mi dovoleno' - ano, ale ničím se nedám zotročit. Jídlo je pro žaludek a žaludek pro jídlo; Bůh však jednou učiní konec obojímu. (1Kor 6,12-13)

'Všecko je dovoleno' - ano, ale ne všecko prospívá. 'Všecko je dovoleno' - ano, ale ne všecko přispívá ke společnému růstu. Nikdo ať nemyslí sám na sebe, nýbrž ať má ohled na druhého! (1Kor 10,23-24)

Pavel nepopírá, že dovoleno je vše (tj. neexistují zákazy a bariéry Mojžíšova zákona), ale zároveň jedním dechem dodává, že Křesťan má i zodpovědnost. Jak vůči sobě, tak vůči svým bratrům a sestrám. Nová smlouva však především odvádí člověka od zaměření na sebe sama ke vztahu k Bohu a k bližním "Nikdo ať nemyslí sám na sebe". Složitá a podrobná nařízení Mojžíšova zákona vedly člověka k soustředěnosti na sebe samého (aby dostal všem požadavkům a nic neopomněl). Nová smlouva je v tomto ohledu o míle vpředu, protože mívá přímo k jádru věci - ustanovuje vztah a svědomí jako kritérium poslušnosti a tím dává člověku jak větší svobodu, tak větší zodpovědnost.

3. Sněm v Jeruzalémě (Sk 15)

Tu přišli do Antiochie někteří lidé z Judska a začali bratry učit: **"Nepřijmete-li obřízku, jak to předpisuje Mojžíšův zákon, nemůžete být spaseni."** Pavel a Barnabáš s tím nesouhlasili a dostali se s nimi do sporu; proto bylo rozhodnuto, aby ti dva a ještě někteří jiní z Antiochie šli do Jeruzaléma a předložili tuto otázku apoštolům a starším. (Sk 15,1-2)

Když přišli do Jeruzaléma, byli přijati církví, apoštolů a staršími a vypravovali jim, jak je Bůh ve všem vedl. Tu povstali někteří bratři z farizeů a prohlásili: **"Pohané musí přijmout obřízku a musí se jim nařídit, aby zachovávali Mojžíšův zákon."** (Sk 15,4-5)

Někteří křesťané z židů prohlašovali, že je pro křesťany z pohanů závazná obřízka dle Mojžíšova zákona. Proto bylo rozhodnuto uspořádat koncil v této důležité otázce, aby se vyřešila jednou pro vždy.

Petrova argumentace:

Sám Bůh, jenž zná lidská srdce, se za ně postavil: Dal jim Ducha svatého tak jako nám a neučinil žádného rozdílu mezi námi a jimi, protože jejich srdce očistil vírou. Proč tedy nyní pokoušíte Boha a chcete vložit na učedníky břemeno, které nemohli unést ani naši otcové ani my! (Sk 15,8-10)

Rozhodnutí koncilu:

Zdržujte se všeho, co bylo obětováno modlám, také krve, pak masa zvířat, která nebyla zbavena krve, a konečně smilstva. Jestliže se toho všeho vyvarujete, budete jednat správně. (Sk 15,29)

Rozhodnutí Jeruzalémského koncilu nejen že nepotvrdilo nutnost zachovávat obřizku, ale také nenařizovalo pohanům dodržovat žádná jiná nařízení Mojžíšova zákona. Pouze byl pohanům dán zákaz konzumace krve a masa, které nebylo zbaveno krve a dále všeho co bylo obětováno modlám a smilstva. Není zde nic řečeno o povinnosti dodržovat rozdělení masa na čisté a nečisté.

Celá Tóra (Mojžíšův zákon) má 612 nařízení. Mezi ně patří i rozdělení masa povoleného ke konzumaci na čisté a nečisté. I když již před Mojžíšem bylo lidem známo, že některá zvířata jsou čistá z důvodu jejich použití ke kultickým účelům (obětem), nebylo zde žádné nařízení týkající se jejich výhradnímu vyčlenění ke konzumaci. To zavedl až Mojžíšův zákon a jeho celou platnost ukončil Kristus na kříži. Podobné je to i s obřizkou, která zde byla již od Abrahama, ale křížem také pozbyla platnost.

Většina věřících křesťanů se dnes řadí do skupiny "z pohanů", a proto je zřejmé, že i pro nás dnes je stále platné rozhodnutí Jeruzalémského koncilu. Povinnost rozdělovat potravu na čisté a nečisté však v jeho rozhodnutí uvedeno není.

pozn. maso se zbavovalo krve tak, že se právě zabitě zvíře nechalo důsledně vykrváčet (používala se k tomu drážkovaná nakloněná plocha, na které bylo zvíře po zabití položeno dokud neodtekla všechna krev). Takové maso pak bylo zbarvené do běla a mělo i méně výraznější chuť. Veškeré maso, které se dnes konzumuje, NENÍ důsledně zbaveno krve (aby mělo příjemnou barvu i chuť). Naskytá se otázka, proč toto křesťanům všech denominací nevádí a zda by to měli křesťané nějak řešit? Zdá se, že zákaz jíst maso nezbavené krve není omezen jen na Mojžíšův zákon - viz rozhodnutí Jeruzalémského koncilu a také Gn 9,4, kdy je tento zákaz dán Noemu.

4. Pavlovy výroky o jídle

1. Nikdo nemá právo Vás odsuzovat (Kol 2,16-17).

Nikdo tedy nemá právo odsuzovat vás za to, co jíte nebo pijete, nebo kvůli svátkům, kvůli novoluním nebo sobotám. To všechno je jen stín toho, co mělo přijít, ale skutečnost je Kristus. (Kol 2,16-17)

Nařízení Mojžíšova zákona byla jen stínem reality, která se stala v Kristu. Jaký má tedy smysl žít i nadále ve stínu staré smlouvy a popírat to, co nám daroval Kristus?

2. Maso obětované modlám v Korintu a prodávané na masných trzích (1 K 8,8)

Pokrm [broma] nás však Bohu nepřibližuje; neboť budeme-li jíst, nebudeme lepší, a nebudeme-li jíst, nebudeme horší. (1Kor 8,8 NBK)

Zde Pavel řeší, zda se smí jíst to, co bylo obětované modlám. Není zde specifikováno o jaký typ pokrmu či masa jde. Pavel pouze uzavírá, že křesťan s tím problémem mít nemusí (protože modla není ničím Ř 8,4), má však brát ohled na svědomí svých bratrů či sester ve víře.

Vzhledem k problematice diskutované v této práci se můžeme pouze dohadovat, že modlám se v Korintu obětovalo různé maso, tedy nejen to, které je dle Lv 11 považováno za čisté.

Jezte všechno, co se prodává v masných krámech, a pro své svědomí se nepotřebujete na nic ptát. 'Hospodinova je země i její plnost.' (1Kor 10,25-26)

Z kontextu je zřejmé, že ap. Pavel i zde hovoří pouze o mase obětovaném modlám. V textu se tedy neřeší čisté a nečisté. Z toho plyne, že problém s dělením masa na čisté a nečisté v Korintu zřejmě vůbec neexistoval. To má pravděpodobně jedinou příčinu, a sice, že takovéto dělení již nebylo pro křesťany v Korintu závazné. Kdyby závazné bylo, pak by tak problematický sbor jako byl Korintský určitě Pavlovi zavedl podnět k tomu, aby to ve svých listech řešil. Nic takového však v jeho listech nenacházíme.

Navíc i maso čistých zvířat se pro Izraelce dle Mojžíšova zákona stává nečistým, pokud přijde do kontaktu s nádobím či nástroji, které do kontaktu s nečistým masem přišly (Lv 11,35). Na masném trhu by se tomuto znečištění rozhodně nedalo vyhnout a přesto Pavel píše: jezte všechno, co se prodává v masných krámech.

Také viz příloha č.1

3. Žádné jídlo není poskvrněné (Ř 14)

*Někdo třeba věří, že může jíst všechno, slabý však jí jen rostlinnou stravu. Ten, kdo jí všechno, nechť nezlehčuje toho, kdo nejí, a kdo nejí, nechť neodsuzuje toho, kdo jí; vždyť Bůh jej přijal za svého. (Ř 14,2-3)
**Vím a jsem přesvědčen v Pánu Ježíši, že nic není poskvrněné/nečisté [koinos] samo v sobě, ale tomu, kdo něco pokládá za poskvrněné/nečisté [koinos], je to poskvrněné/nečisté [koinos]. (Ř 14,14)
 Nenič kvůli pokrmu Boží dílo! Ano, všecko je čisté [katcharos], zlé však je, když někdo pohoršuje druhého tím, co jí. Je tedy dobré nejíst maso a nepít víno a nedělat nic, co je tvému bratru kamenem úrazu. (Ř 14,20-21)***

Ap. Pavel v textu řeší otázku vzájemného odsuzování a ovlivňování se mezi křesťany v Římě kvůli jejich stravovacím zvykům.

Staví zde do kontrastu NIC a VŠECHNO - tedy nic není poskvrněné/nečisté a všechno je čisté (diskuze k výrazu [koinos] viz níže u bodu č. 5).

Co Pavel myslí výrazem "všechno je čisté"?

- Považuje všechno za vyjádření toho, co může být poskvrněné, a proto myslí POUZE všechny čisté pokrmy dle Lv 11.
- Považuje všechno za vyjádření čistého i nečistého, a proto myslí jakékoliv pokrmy, protože pro Kristova následovníka nemůže být nic nečisté či poskvrněné.

Exegeticky možné se zdají být obě varianty.

Další argumenty:

- křesťanská komunita v Římě se skládala převážně z křesťanů z pohanů
- Pavel v žádných svých listech nevybízí k rozlišování masa na čisté a nečisté
- výraz [koinos] může znamenat nejen "poskvrněný", ale také obecně "nečistý"

Proto se autor této práce přiklání spíše k variantě b), tedy že v diskutovaném textu Ř 14,20-21 je myšlen jakýkoliv pokrm.

4. Všechno, co Bůh stvořil je dobré (1 Tm 4,3-5)

Zakazují lidem ženit se a jíst pokrmy [bromata], které Bůh stvořil, aby je s děkováním požívali ti, kdo věří a kdo poznali pravdu. Neboť všechno, co Bůh stvořil, je dobré a nemá se zavrhat nic, co se přijímá s díkyvzdáním. Vždyť je to posvěceno Božím slovem a modlitbou. (1Tm 4,3-5)

Kontext předcházející 1Tm 4,3-5 vysvětluje, o čem Pavel hovoří: vymezuje se zde proti lidem, kteří nepochopili a nepřijali Krista a kteří tak své náboženství omezují pouze na vnější projevy: *Duch výslovně praví, že v posledních dobách někteří odpadnou od víry a přidrží se těch, kteří svádějí démonskými naukami, jsou pokrytci, lháři a mají vypálen cejch na vlastním svědomí. (1Tm 4,1-2).*

Proto Pavel uzavírá, že člověk, který přijal Krista, má v něm svobodu žít plný a radostný život nsvázaný zákazy, které člověka omezují a které degradují Boží dobrotu. Pro křesťana proto neplatí zákaz ženit se ani omezovat výběr své stravy.

Otázkou zůstává, co myslí Pavel výrokem "pokrmy, které Bůh stvořil":

CASD, zde vykládá jako "pokrm, které Bůh určil k jedení Izraelcům" ve smyslu toho, co je uvedeno v Lv 11.

Avšak jednoznačný odkaz na Gn 1. kapitulu a dále skutečnost verše Gn 9,3 však vedou k závěru, že je zde myšleno vše, ve smyslu plného Božího stvoření bez výjimek.

Definice výrazu **[broma] pokrm**

Dle CASD:

"vše, co je dovoleno jíst", tj. rostlinná strava a maso čistých zvířat, nikoli však maso nečistých zvířat

Dle lexikonů:

Thayer Greek Lexicon: pokrm, to co se jí; dle 1Kor 3,2 pevná strava jako opak tekuté stravy, jakou je mléko

Louw-Nida Greek Lexicon: jakýkoliv typ pevného jídla, může někdy označovat maso

Dle lexikonů i použitých veršů v NZ (1Kor 8,8,13; 10,3; Ř 14,15,20; plural: Mat 14,15; Mark 7,19; Luke 3,11; 9,13; 1Kor 6,13; 1 Tim 4,3) **se tedy jedná pouze obecně o jídlo bez bližší specifikace** (pouze snad v 1Kor 8,13 by bylo možno chápat [broma] ve významu maso, ale bez další bližší specifikace).

Ze samotného použití výrazu *pokrm [broma]* tedy nelze dojít k závěru, že je myšleno výhradně čisté jídlo dle Mojžíšova ceremoniálního zákona. Můžeme to pouze předpokládat, pokud je použito v evangeliích, kde se s jistotou týká pouze Židů, ale v epištolách, často určených křesťanům z pohanů, toto již předpokládat nelze.

Expositor's Bible Commentary:

1Tim 4,3 Pavel zmiňuje dva aspekty falešného učení: zakazují lidem ženit se a jíst jistá jídla. Tento asketický důraz pronikl do církve v prvním století a ve druhém století byl již hojně rozšířen zejména vlivem Gnosticizmu. Gnostikové učili, že všechno hmotné je zlé; dobrý je dle nich pouze duch. Proto všechno fyzické potěšení pokládali za hřích. Svatost byla ztotožněna s asketismem. Byla to stejná chyba, jaké se dopustila i židovská sekta Esénů, chyba, která se pak znovu objevila v raném křesťanství.

Myšlenka zdržovat se jistých pokrmů jde samozřejmě zpět až k Mojžíšovu zákonu. Ale Kristus nás osvobodil od zákona (Gal 5,1-6). Křesťané již dále nejsou pod omezeními vyžadujícími jíst pouze jisté druhy jídla, "které Bůh stvořil, aby je s děkováním požívali ti, kdo věří a kdo poznali pravdu". Pouze ti, kteří jsou "slabí ve víře" se vyhýbají jedení masa a omezují svoji stravu na vegetariánskou. (Ř 14,1-2). I přes to i dnes někteří stále obhajují a praktikují vegetariánskou stravu ve jménu křesťanství. Pavel se s touto herezí mnohem úderněji než v listu Římanům vyrovnává v 1. listu Timoteovi. Je evidentní, že falešné učení o asketismu se v církvi rozšířilo a apoštol se proti němu jednoznačně vyjadřoval, protože v něm viděl popírání svobody v Kristu.

1Tim 4,4-5 Jednoduchým faktem je skutečnost, že "vše co Bůh stvořil je dobré". Je to ozvěna první kapitoly knihy Genesis, kde se vyjádření "Bůh viděl, že je to dobré" vyskytuje ne méně než pětkrát. Je pravdou, že vegetariánství zřejmě převládalo v době před potopou (srov. Gn 2.9.16), ale Bůh řekl jasně Noemu, že zvířata mohou být pojídána jako potrava stejně tak jako zelenina i zrna (Gn 9,3). Pavel prohlašuje, že "se nemá *zavrhovat [apobleton = dosl. odhazovat pryč; vyskytuje se pouze zde v NZ] nic, co je přijímáno s díkuvzdáním a modlitbou*". To zřejmě podtrhuje význam "vzdávání díků" vždy před jídlem a je dále zvýrazněno ve v. 5 "Vždyť je to posvěceno Božím slovem a modlitbou". Řecký výraz posvěceno [*hagiazetai*] znamená "vytvořit svatým". Lock píše "jídlo se tak stává svatým pro toho, kdo je jí; ne že by bylo nesvaté samo v sobě, ale proto, že pochybnosti člověka či neschopnost děkovat mohou pokrm nesvatým udělat."

Závěr: Protože jsme zde již v době Nové smlouvy a protože z jiných Pavlových míst je vidět, že neměl problém doporučovat jedení jakéhokoliv masa (1Kor 10,25), lze uzavřít, že Pavel v 1Tim 4,3-5 myslí jakékoliv pokrm z jakýchkoli zvířat, které Bůh stvořil, protože Boží stvoření bylo označeno jako dobré. Jakákoliv strava, kterou tak přijímáme, je vždy, dle slov ap. Pavla, posvěcována naší modlitbou a díkuvzdáním Bohu.

5. Petrovo vidění (Sk 10,9-17)

Vidí, jak se z otevřeného nebe cosi snáší; podobalo se to veliké plachtě, kterou spouští za čtyři cípy k zemi. Byly v ní všechny druhy živočichů: čtvernožci, plazi i ptáci. Tu k němu zazněl hlas: "Vstaň, Petře, zabíjej a jez!" Petr odpověděl: "To ne, Pane! **Ještě nikdy jsem nejedl nic, co poskvrňuje [koinos] a znečišťuje [akathartos].**" Ale hlas se ozval znovu: "**Co Bůh prohlásil za čisté [katharizo], nepokládej za nečisté [koino].**" To se opakovalo třikrát a zase to všechno bylo vyneseno vzhůru do nebe. (Sk 10,11-16)

Promluvil k nim: "Dobře víte, že židům není dovoleno stýkat se s pohany a navštěvovat je. **Mně však Bůh ukázal, abych si o žádném člověku nemyslel, že styk s ním poskvrňuje [koinos] nebo znečišťuje [akathartos].** (Sk 10,28)

Řečtina má pro označení nečistého dva výrazy. CASD tvrdí, že zde existuje zásadní rozdíl v jejich významu:

[akathartos] popisuje nečistotu, která je přirozená, vrozená, plynoucí z podstaty, **[koinos]** má také význam opaku ke **[katharos - čistý]**, tj. **profánní**, či **nečistý**. Může také ale, na rozdíl od předchozího výrazu **[akathartos]** nabývat i významu nečistoty získané a pak ho lze překládat jako **poskvrněný** či **znečištěný**.

Pozn. rabínská tradice prvního století zastávala názor, že pokud se čistá zvířata dostala do kontaktu s nečistými, stala se tím **[koinos]** poskvrněná. Podobný názor platil i o kontaktu Židů s pohany. Tento postoj však nemá svůj základ ve SZ. Kontaktem s nečistými zvířaty (a také s lidmi z jiných národů) se člověk ani jiná zvířata neznečistili (Izraelci nečistá zvířata, jako např. velbloudy, běžně používali).

Zvířata v plachtě byla směs čistých a nečistých zvířat. CASD zde zastává názor, že nešlo o to, že by Petr nechtěl jíst nečistá zvířata (dle Lv 11), ale o to, že Petr nechtěl jíst čistá zvířata, které chápal jako poskvrněná **[koinos]** kontaktem s nečistými **[akathartos]** zvířaty v plachtě. Překlad Sk 10,15b tedy adventisté vykládají striktně jako: "**Co Bůh prohlásil za čisté, nepokládej za poskvrněné**" a odmítají překlad "... nepokládej za nečisté" (viz např. ČEP).

Dle CASD tedy Petrovo vidění primárně ani druhotně neřeší otázku, zda jíst či nejíst maso nečistých zvířat, ale ukazuje, že se čisté maso neznečistí (neposkvrní) kontaktem s nečistým masem. Tento příklad má Petrovi, který jako žid dobře věděl o co jde, ukázat, že kontakt s pohany, kterým půjde zvěstovat evangelium, ho žádným způsobem neznečistí.

Neadventističtí teologové však mají na celou věc jiný pohled:

Louw-Nida Lexikon definuje výrazy [koinos a akathartos] jako synonyma (čl. 53.39):

Oba výrazy znamenají být rituálně nepřijatelný ať již jako důsledek znečištění nebo pro samotnou podstatu objektu samého (například rituálně nepřijatelná zvířata) - znamenají tedy "znečištěný" či "rituálně nečistý". "**Ještě nikdy jsem nejedl nic, co poskvrňuje [koinos] a znečišťuje [akathartos].**" Sk 10,14. Je možné, že zde mezi oběma použitými výrazy **[koinos]** a **[akathartos]** existuje jistá jemná nuance ve významu, zvláště na úrovni konotace, ale **je obtížné přesně definovat rozdíl ve významu na bázi existujícího kontextu. Oba termíny jsou v tomto verši pravděpodobně použity primárně za účelem zdůraznění.**

Expositor's Bible Commentary v. 14-15 vysvětluje

I když Petr nebyl nijak výrazně úzkostlivý, přesto vždy dosud dodržoval základní dietní omezení Levitik 11, které rozlišuje mezi čistými čtvernožci vhodnými k jídlu a těmi, kteří jsou považováni za nečistá zvířata. Protože se v plachtě nacházela čistá zvířata, byl Petr **pohoršen jak nesvatou směsí čistých a nečistých, tak faktem, že v příkazu "zabíjej a jez", který dostal, nebylo uvedeno žádné rozlišení mezi těmito dvěma skupinami zvířat.**

Částečná aplikace má souvislost s **anulováním židovských dietních zákonů** pro židovské věřící ve shodě s Ježíšovým výrokem k této věci v Mk 7,17-23. Avšak Petr se měl brzy naučit, že rozsah **poselství tohoto vidění je mnohem širší** - dotýká se přímo vztahů mezi židy a pohany, jak je chápal a vysvětluje tento vztah způsobem, který dosud nikdy nepředpokládal.

6. Kristus a jeho dialog s farizeji o jídle (Mk 7,15-23)

Když znovu svolal zástup, řekl jim: "Slyšte mě všichni a rozumějte: Nic, co zvenčí vchází do člověka, nemůže ho znesvětit [koinoo]; ale co z člověka vychází, to jej znesvěcuje. (Mk 7,14-15)

Řekl jim: "Tak i vy jste nechápaví? Nerozumíte, že nic, co zvenčí vchází do člověka, nemůže ho znesvětit [koinoo], poněvadž mu nevchází do srdce, ale do břicha a jde do hnoje?" Očišťujíc (tak) všechny pokrmy [ta bromata]. A řekl: "Co vychází z člověka, to ho znesvěcuje. Z nitra totiž, z lidského srdce, vycházejí zlé myšlenky, smilství, loupeže, vraždy, cizoložství, chamtivost, zlovolnost, lest, bezuzdnost, závistivý pohled, urážky, nadutost, opovážlivost. Všecko toto zlé vychází z nitra a znesvěcuje člověka." (Mk 7,18-23)

pozn. sloveso [koinoo] má podobný význam jako podstatné jméno [koinos] - viz předchozí bod

Podívejme se nejprve na bezprostřední předchozí kontext (Mk 7,1-13), kde Kristus s farizeji řeší problém jedení rituálně neomytými rukama:

Uviděli některé z jeho učedníků, jak jedí znesvěcujícíma, to jest neomytými rukama. (Farizeové totiž a všichni židé se drží tradice otců a nejedí, dokud si k zápěstí neomyjí ruce. A po návratu z trhu nejedí, dokud se neočistí. A je ještě mnoho jiných tradic, kterých se drží: ponořování pohárů, džbánů a měděných mis.) (Mk 7,2-4)

V této úvodní části 7. kapitoly se neřeší maso čistých a nečistých zvířat. Kristus zde mluví, zdá se, pouze o pokrmech [bromata], které zde pravděpodobně označují pouze pokrmy, které Židé běžně jedli, tj. bezmasá jídla a masa čistých zvířat. U těchto pokrmů "dovolených" Mojžíšovým zákonem řešili farizeové, zda je směř jíst, když nemají rituálně omyté ruce. Kristus se proti této farizejské tradici staví a říká, že rituální omývání neznesvěcuje pokrm. Problém, který by měli farizeové řešit se týkal jejich srdce. Dodržování tradic jim nijak nepomůže.

pozn. Kristus za svého života na Zemi dodržoval Mojžíšův zákon (rituální omývání rukou však nebylo jeho součástí, byla to pouze farizeji ustanovená a dodržovaná tradice - jedna z mnoha, která činila dodržování zákona neunesitelným břemenem).

Celý tento první oddíl Kristovy řeči o jídle je zakončen jeho výtkou farizejům:

...tak rušíte Boží slovo svou tradicí, kterou pěstujete. A takových podobných věcí činíte mnoho. (Mk 7,13)

Standardní výklad CASD textu Mk 7,15-23 je postaven na údajné provázanosti Kristova výroku s touto předchozí částí (Mk 7,1-13). Adventisté proto tvrdí, že v textech Mk 7,15 a 18 se řeší stále otázka jedení rituálně nečistými rukama a Kristus zde tedy mluví i nadále pouze v kontextu jedení čistých pokrmů.

Proti tomuto výkladu lze však vznést závažné námítky:

1. Kristus zde již nemluví k farizejům, ale k lidem (k zástupu) viz v. 14. To co říká nyní, je určeno všem a nikoli jen privilegované vrstvě náboženských vůdců, která si zakládala na rituálním očišťování před jídlem.
2. Ježíš zde zřetelně posouvá téma předchozí diskuze s farizeji, protože v.15 zde začíná slovy "**Nic, co je vně člověka...**" Jednoznačně tedy rozšiřuje možné důvody vedoucích ke znečištění člověka na cokoli, co se nachází vně člověka samotného. Nelze tedy již nadále tvrdit, že se zde mluví pouze o čistém jídle, jako je tomu pravděpodobně v předchozím oddíle.
3. Tento závěr potvrzuje i další Ježíšovo jednání popisované na jiných místech Markova evangelia: jedl s výběřčímí daní a hříšníky v kontextu, kde jídlo pravděpodobně nebylo "košer" (Mk 2,16), neměl problém se dotýkat malomocného (Mk 1,41), těla mrtvé Jairovy dcery (Mk 5,41) či ženy postižené krvácením (Mk 5,27-29). Všechny uvedené činy byly v judaismu považovány za rituálně znečišťující.
4. Tvzení, že nic, co je vně člověka není samo o sobě nečisté, je potvrzeno i pokračujícím kontextem našeho studovaného textu, kde Ježíš odchází k pohanům "do končin týrských". Ve v. 24-30 pomáhá Syrofeničance a ve v. 31-37 uzdravuje hluchého a špatně mluvícího v Dekapoli. Verše Mk 7,14-23 jsou tedy

přípravou na jeho misii mezi pohany a Ježíš v nich jasně ukazuje, že nečisté není nic vně člověka, tj. nejen jídlo, ale dokonce ani pohané.

5. Pokud je pravda, jak se předpokládá, že za Markovým evangeliem stojí apoštol Petr (Marek zaznamenal, co mu Petr řekl), pak je důležité pro výklad našeho textu neopomíjet Sk 10,15, kde Bůh Petrovi ukazuje, že to, co on prohlásil za čisté, nemá pokládat za nečisté a tím mu dává poznat, že se kontaktem s pohany (tedy tím co se nachází vně člověka) neznečistí.

Expositor's Bible Commentary potvrzuje:

Nacházíme zde (Mk 7. kapitola) kompaktní narativní tok od chvíle, kdy Ježíš poprvé zpochybňuje tradiční židovské pojetí čistoty a znečištění až po Ježíšovo odvážné rozhodnutí jít do "nečistého" pohanského území a hlásat zde poselství evangelia.

A dále, jak zřetelně ukazují následující epizody (v. 24-37), Marek v této pasáži (v. 14-23) dělá více, než že brání tvrzení křesťanů, že SZ dietní předpisy již nejsou pro věřícího člověk nadále závazné. On zde oznamuje, že pohany již dále nelze považovat za "nečisté". Boží spasení je pro každého, ať žije kdekoliv.

*U Mk 7,1-13 Ježíš zpochybňuje lidskou tradici, která byla zneužívána k manipulaci a pokroucení Božích nařízení SZ. **U Mk 7,14-23 však otevřeně zpochybňuje samotný zákon formulovaný ve SZ otevřeným prohlášením, že jídlo označené ve SZ (Lv 11) jako nečisté ve skutečnosti člověka neznečišťuje.***

Důvodem, proč nic, co vstupuje z venčí do člověka ho neznečistí, je ten, že toto jídlo vstupuje do žaludku a nikoli do srdce a následně je vyloučeno z těla. Podstata života se nachází v srdci člověka. V semitském vyjádření je srdce centrem lidské osobnosti a určuje co se člověk rozhodně dělat i to co se rozhodne nedělat (viz Iz 29,13).

The Expositor's Bible Commentary, Volume 9: Matthew–Mark (Revised Edition) (T. Longman, III & D. E. Garland, Ed.) (802). Grand Rapids, MI: Zondervan

Lze tedy uzavřít, že výklad CASD není v souladu s bezprostředním kontextem ani s přímými výroky studovaného textu. Naopak Kristova slova "**nic, co zvenčí vchází do člověka, nemůže ho znesvětit, poněvadž mu nevchází do srdce, ale do břicha a jde do hnoje**" a Markův komentář "**očisťující (tak) všechny pokrmy**" jasně prohlašují dietní předpisy Lv 11. kapitoly za nezávazné pro věk nové smlouvy.

7. Kniha Zjevení - Nový Jeruzalém (Zj 21,27)

A nevstoupí tam nic nesvatého [koinos] ani ten, kdo se rouhá a lže, nýbrž jen ti, kdo jsou zapsáni v Beránkově knize života. (Zj 21,27)

CASD zde argumentuje, že se jedná o narážku na maso nečistých zvířat (viz SDA BC č.12 str. 776).

Avšak:

a) Kniha Zjevení je prakticky celá sestavena z narážek a citací SZ a protože se jedná o apokalyptiku, není téměř nic z toho míněno doslovně. Vše jsou obrazy a symboly ukazující na jinou skutečnost.

b) Výraz [koinos] je zde použit jako synonymum modlářství, nečistoty v duchovním smyslu. Nesvatí /nečistí jsou zde opakem těch, kteří jsou zapsáni v "Beránkově knize života", tedy těch, kteří se svým srdcem cele obrátili k Bohu.

c) Jedná se zřejmě na narážku Iz 35,8, kde se mluví o návratu věrných na Sijón. V tomto verši se mluví konkrétně o cestě svaté [derek kodeš] po které nepůjde nečistý [tameh], ale pouze Boží lid. Mluví se zde tedy o nečistém člověku a nikoli o mase nečistých zvířat.

8. Závěr

Zpráva o potopě v knize Genesis říká jasně, že Bůh Noemu dal za pokrm všechna zvířata. Kultické rozdělení zvířat na čisté a nečisté bylo tedy přeneseno do oblasti stravování až v Mojžíšově zákoně. Tento zákon "ustanovení a předpisů" však byl jednoznačně zrušen Kristovou smrtí na kříži. Kristus sám dal svým učeníkům pouze příkaz zachovávat Večeři Páně a křest. Jeruzalémský sněm pro křesťany z pohanů neurčil žádný závazek dodržovat levitské rozdělení na čisté a nečisté. Z Pavlových výroků lze také odvodit, že ač sám byl původně farizeus, nepokládal dodržování čistého a nečistého již za závazné.

Praktickým argumentem je jistě i Kristovo pověření "*Jděte do celého světa a kažte evangelium všemu stvoření*" (Mk 16,15; Mt 24,14). Lze si jen těžko představit jak sloučit misijní činnost v těžkých podmínkách a dalekých zemích s požadavkem dodržování striktní konzumace masa pouze čistých zvířat a to včetně zákazu nepoužívat ohniště, krby, pece a nádobí "kontaminované" i jen jediným dotykem nečistého masa. Především by však tento požadavek byl zřejmou překážkou pohanům pro přijetí evangelia. Rozdělení na čisté a nečisté mělo svůj smysl pouze pro semknutý vyvolený národ, který žil v Palestině obklopen okolními nepřátelskými národy a který si proto musel udržovat svoji identitu a svoje náboženství skrze Bohem stanovený soubor zákonů a rituálů.

V době Nové smlouvy tedy nejsou věřící v Krista vázáni zachovávat rozlišování masa na čisté a nečisté. To samozřejmě neznamena, že je jedení masa, pokládaného Lv 11 za nečisté, doporučováno. Kristův následovník je svým svědomím přirozeně veden k tomu, aby se co nejlépe staral o své tělo, které je chrámem Ducha svatého a tedy i respektoval v nejvyšší možné míře dnes známé zdravotní principy. Co se týká stravy, je jistě vhodné směřovat v rámci svých možností k ideálu, který je naznačen ve zprávě o stvoření (Gn 1,29). **Zdravotní hledisko však nebylo ve SZ důvodem pro dělení zvířat k jídlu na čistá a nečistá, tím byl důvod kultický a proto dělení masa k jídlu podle čistých a nečistých zvířat uvedených v Lv 11 a Dt 14 již dnes závazné není.**

Je tedy třeba zdůraznit, že **jedení nečistého masa nemá dnes žádný vliv na statut věřícího člověka před Bohem a neovlivňuje žádným způsobem spasení člověka.** Proto ani není správné, aby takové omezení bylo podmínkou vstupu člověka do církve a součástí jeho křestního slibu, protože takový závazek není Kristem požadován.

Vždyť království Boží není v tom, co jíte a pijete, nýbrž ve spravedlnosti, pokoji a radosti z Ducha svatého. Kdo takto slouží Kristu, je milý Bohu a lidé si ho váží. (Ř 14,17.18)

Příloha č. 1 - Zachovává dnes někdo důsledně dietní předpisy SZ?

Jak mnoho křesťanů z těch, kteří tvrdí, že dodržují dietní předpisy ze Starého zákona, je skutečně zachovává?

Je pravdou, že i ti, kteří to tvrdí, tyto zákony v drtivé většině případů porušují. Toto tvrzení je možné nade vsí pochybnost prokázat: řekněme, že křesťanský duchovní, který tvrdí, že tyto předpisy zachovává, vejde do kvalitní restaurace a objedná si svíčkový steak. Steak je kuchařem ugrilován a naservírován na talíř. Náš kazatel ví, že maso pochází ze zvířete, které přežvykuje a má rozdělená kopyta, a proto je přesvědčen, že když steak sní, bude jednat podle dietních předpisů Starého zákona. Ve skutečnosti však v devadesáti devíti případech ze sta sní maso, které je Mojžíšem klasifikováno stejně nečisté jako například vepřové. Proč tomu tak je? Mojžíš to popisuje velmi jednoznačně.

Dietní předpisy stanovují, že pokud mrtvola jakékoli nečistého zvířete přijde do kontaktu s pecí, krbem nebo nádobou musí být dané zařízení domácnosti rozbito, protože se stalo nečistým [tameh]. Pec i krb budou nečisté, musí se zbořit; budou pro vás nečisté. (Lev 11,35). Ve Spojených státech (a samozřejmě nejen tam, pozn. překl.) najdeme sotva nějakou běžnou restauraci, která dnes nepodává slaninu nebo šunku. Všechna masa jsou však smažena na stejných grilech, pečena ve stejných troubách, uchovávána ve stejných mrazácích, a požívána stejnými příbory aniž by majitel takovéto restaurace jakkoli rozlišoval mezi čistým a nečistým masem.

Dietní zákony z Leviticu však vyžadují, aby každá pec, krb, sporák, mrazák či příbor nebo kuchyňské náčiní, které přišly do kontaktu s takovým masem byly rozbity a zničeny. I sebemenší dotyk nečistým masem způsobuje plnou kontaminaci (míněna je rituální kontaminace pozn. překl.) takové věci bez ohledu na to, zda byla později sebelépe vydrhnuta čistícími prostředky. Dokonce i biftek, který s takovýmto náčiním přijde do kontaktu je stejně nečistý [tameh] jako vepřové. Toto učí Mojžíšův dietní zákon a není způsob jak tyto zřetelné a jednoznačné instrukce obejít. Důsledkem výše zmíněného je například i to, že by člověk (pokud hodlá dodržovat nařízení Lv 11. kapitoly - pozn. překl.) neměl nikdy kupovat použitý sporák či ledničku, protože byly pravděpodobně již také znečištěny.

Je třeba si uvědomit, že Lv 11 je celek a jedná se o jediný zákon a že není dovoleno porušit žádnou jeho část. "Kdo by totiž dodržel celý Zákon, ale v jednom bodě selhal, provinil se ve všech" (Jak 2,10). V dietních zákonech není ani nejmenší náznak toho, že jedna jeho část musí být dodržována a jiná nikoli.

(Přeložena z <http://www.askelm.com/doctrine/d040402.htm>)

Poznámka překladatele

Závěr je tedy zřejmý: věřící člověk nemůže zastávat polovičatý přístup. Buď by měl i dnes dodržovat Mojžíšovy dietní předpisy jako celek i se všemi praktickými důsledky včetně striktní separace nádobí a kuchyňského náčiní od nečistého masa a nebo, jak učí Nový zákon, přijmout Kristův kříž se všemi jeho důsledky a tedy mimo jiné nepovažovat nadále Mojžíšovy dietní zákony za závazné pro dnešní dobu.

Příloha č. 2 - Polemika k článku ThDr. Moskaly

"Ze všech zvířat na zemi smíte jíst..." aneb O čistém a nečistém ve Starém zákoně ThDr. Jiří Moskala (Advent 7/1997)

Pozn. 1: Tento článek autor shledává jako nejdůkladnější jemu známou argumentaci od CASD pro závaznost dodržování čistého a nečistého i dnes v době NZ z důvodu předpokládané (dokazované) univerzální platnosti tohoto dělení.

Pozn. 2: Autor vždy pro přehlednost shrnul v krátkém resumé základní myšlenky ThDr. Moskaly pro každý oddíl jeho článku.

Moskala:

V Gn 1 je používán výraz [bdl] oddělit (světlo do tmy, souš od vody...). Adam a Eva dále dostali k jídlu všechno ovoce kromě ovoce ze stromu poznání dobrého a zlého. To nás vede k závěru, že na stejném principu rozdělení a rozlišování je založena celá teologie jedení v Bibli, tj. i rozdělení na čistá a nečistá zvířata. Je to Bůh, kdo pro člověk určuje, co je pro něj dobré a co ne.

Námítka:

Ano, Bůh bezpochyby určuje, co je pro člověka dobré a co nikoli, ale v Edenu vzhledem k potravě nejde o žádné dělení, protože Bůh dává člověku k jídlu **VŠE rostlinného původu**: *Bůh také řekl: "Hle, dal jsem vám na celé [kol] zemi každou [kol] bylinu nesoucí semena i každý [kol] strom, na němž rostou plody se semeny. To budete mít za pokrm (Gn 1,29)*

Strom poznání dobrého a zlého je zmíněn až ve 2.kapitole, která tvoří literárně odlišený celek, který samozřejmě navazuje na 1. kap, ale má jiné teologické zaměření. Strom poznání je tedy pouze výjimka z "každé byliny a z každého stromu" a tato výjimka má jiný účel než dietní - je to stálý test věrnosti a vztahu člověka k Bohu.

Moskala:

K rozdělení na čistá a nečistá zvířata dochází již po pádu, protože Noe toto rozdělení znal. Gn 9 ustanovuje nový stvořitelství řád, kde je dovoleno jíst maso a to je pak později rozvedeno v Lv 11 a Dt 14. Gn 9,3 komentuje Luther takto: "Věřím, že co se týče stravy, člověk požíval pouze čistá zvířata, tj. ta, která byla obětována. Proto je třeba chápat s výhradou všeobecný výrok "Každý pohybující se živočich (tzn. mezi čistými) vám bude za pokrm". Noe jiná než čistá zvířata nemohl konzumovat, protože ta byla jen po jednom páru.

Námítka:

Ano, Noe rozdělení zvířat na čistá a nečistá znal, ne však kvůli jídlu, ale kvůli obětování Hospodinu. Zřejmě to Bůh naučil již Adama a Evu, když jim dal kožené suknice (Gn 3,21).

Ano v Gn 9 po potopě Bůh ustanovuje nový stvořitelství řád, kde člověk smí jíst i maso zvířat, ale v něm nikde Noemu nenařizuje konzumovat pouze čistá zvířata. Naopak mu říká "**Všechno živé, co se hýbe, vám bude za pokrm; to všechno vám dávám tak jako dříve zelené byliny**" (Gn 9,4). Čistá zvířata byla v arše především kvůli tomu, aby mohli obětovat Hospodinu a pak také možná i jako zdroj potravy ihned po potopě. To však ale není důvod pro zpochybňování jednoznačného výroku z Gn 9,4, který se netýkal pouze Noeho a jeho rodiny, ale všech dalších generací.

Moskala:

Mezi Lv 11 a Gn 1 je úzký vztah:

- 1) stejné obraty a výrazy: zemská zvěř, zeměplazi, podle svého druhu
- 2) řazení živočichů v Lv 11 je stejné jako v Gn 1,24-27
- 3) závěr obou oddílů: Lv 11 = buďte svatí, Gn 1 = boží obraz

Závěr: v pozadí rozdělení na čistá a nečistá zvířata stojí teologie stvoření a nový stvořitelství řád po potopě.

Námítka:

Ano, je logické, že když stejný autor či redaktor Tóry mluví o zvířatech používá

1) stejné slovní obraty v Gn 1 i Lv 11

2) používá stejnou jednoduchou taxonomii živočichů v Gn 1 i Lv 11

To však v žádném případě neprokazuje jednoznačnou teologickou souvislost, spíše ukazuje na stejného autora či editora obou textů.

3) Stvoření člověka k Božím obrazu i povolání Izraele být svatým národem Hospodinu v obou případech mluví o vztahu člověka k Bohu na základě jisté Bohem delegované podobnosti. Člověk je po svém stvoření [tselem] i [demuth] tedy podobou a obrazem Božím (Gn 1,26 dle ČEP). Po pádu člověka do hříchu je vyvolen Izrael a stává se [qdš] svatým národem, protože i Bůh je svatý.

V prvním případě je však popisován stav dokonalého a nepadlého Adama a Evy vzhledem ke svému Stvořiteli a ve druhém se týká již situace po pádu člověka a to vyvolení či oddělení celého národa pro Hospodina, jako jeden z kroků vedoucích ke spáse celého lidstva.

Nenacházíme zde tedy žádné přímé a jednoznačné teologické propojení mezi Lv 11 a Gn 1. Spíše je pravděpodobné, že pisatel dobře znal Gn 1 a to se přirozeně odrazilo při psaní dietních nařízení v Lv 11.

Moskala:

Biblické zdůvodnění:

1. Boží svatost - Lv 11,45 "Proto buďte svatí, neboť já jsem svatý"

Izraelité neměli jíst maso ABY získali svatost, ale PROTOŽE byli svatí. Svatý neznamená "oddělený od zlého", ale "oddělený k službě".

2. Boží vyvolení - Dt 14,2 "... abys byl jeho lidem, zvláštním vlastnictvím"

Svatost ve smyslu oddělenosti souvisí se stvořením, kdy Bůh odděloval.

Vyvolit znamená oddělit od jiných národů. Je to také Boží stvořitelská aktivita.

Námítka:

Ale při stvoření Bůh neodděloval dobré od zlého, šlo o separaci hmoty a živlů. Dobré bylo vše (Gn 1,4.10.12.18.21.25.31)

Naopak při vyvolení Izraele Bůh odděluje tento národ k službě sobě (a tím ho také zároveň velmi zřetelně odděluje i od okolních nesvatých a zkažených pronárodů). Teologicky tedy svatost mající počátek v Exodu nesouvisí s oddělováním v Gn 1. kapitole. Označovat vyvolení Izraele jako Boží stvořitelskou aktivitu je možné obrazně či přeneseně, ale přímé teologické spojení zde zdá se není.

Moskala:

Rituální nečistota:

1. lze ji získat kontaktem s nečistým

2. může být odstraněna prostřednictvím očistných rituálů

Avšak u zvířat se jedná o jiný typ nečistoty:

1. je trvalá, přirozená (nebyla přenosná dotekem, člověk se mohl znečistit pouze jedením nečistého zvířete nebo jedením masa čistého zvířete, které nebylo zabito správným způsobem)

2. nelze ji ničím odstranit (neexistoval žádný očistný rituál, protože se u Izraelců očekávala poslušnost Hospodinu)

Všechny druhy ostatních nečistot mají přechodný charakter (nečistota rodiček, malomocných a kožní nemoci, pohlavní nečistota, nečistota při doteku zdechlin a mrtvol, nečistota míst, nečistota toho, kdo jedl udávené, nečistota při doteku lidských výkalů).

1) Proto nečistota zvířat nemá svůj původ v ceremoniálním zákoně, ale pochází již z přednoemovské doby (Gn 7,2.3).

2) Proto svědčí i to, že v Dt 14 Mojžíš opakuje Lv 11. Ale Dt obecně nepojednává o ceremoniálních zákonech. Kontext: Dt 13 je proti modlářství a závěr Dt 14 je o desátcích.

3) Univerzální rozsah potvrzuje i to, že zákaz jedení nečistého se vztahoval i na cizince, který byl u Izraele jako host.

Zákon o čistém a nečistém je sice součástí Mojžíšova zákona, ale má svůj původ dávno před Mojžíšem. Proto má univerzální charakter a stálou platnost i pro křesťany.

Námítka:

Ano, nečistota nečistých zvířat je vrozená a tedy snad lze v jistém smyslu tvrdit, že má jiný zdroj než ostatní nečistoty, které vznikají kontaktem. Vzhledem k textu se však jedná o umělé rozdělení, protože v Lv je tato nečistota označena stejným výrazem *nečistý [tameh]* jako jiné typy nečistot. Proto nelze nečistotu nečistých zvířat pokládat za jiný typ nečistoty než jaká je zmíněna v ostatních případech nečistot zmíněných v Mojžíšově zákoně.

Co se týká očišťování, tak v Lv 11,35 je jednoznačně uvedeno, že jako důsledek kontaktu s masem nečistého zvířete se má jakýkoli předmět (pec, krb atd.) rozbít. Člověka znečišťuje dotek masa nečistého zvířete a trvá do večera daného dne (v případě nesení takového zvířete se navíc musí vyprat šaty) Lv 11,24.25.28. Když se však maso takového zvířete dotkne vody nebo osiva, oboje zůstane čisté (v.36.37). Jedná se tedy i v případě nečistých zvířat o rituální nečistotu.

V Lv nemáme instrukce o tom, že by se člověk po pozření masa nečistého zvířete musel nějak očišťovat, ale to zřejmě proto, že takový případ se prostě nepředpokládal z důvodu jednoznačně deklarovaného požadavku poslušnosti. Je třeba také zmínit, že očišťování člověka v případě ostatních typů nečistot mělo kromě rituálního i sanitární efekt (ochrana před infekcí apod.). Jedením nečistého masa (pokud by k tomu došlo), by člověku nebyla způsobena žádná zdravotní újma. Z toho je mimo jiné i zřejmé, že jedením čistého člověk především prokazoval či potvrzoval svoji náležitost k vyvolenému národu.

Moskala:

Izraelité nerozlišovali mezi jednotlivými druhy zákonů (morálními, ceremoniálními, etickými, sociálními, zdravotními a justičními) - pro ně měli všechny stejnou váhu, protože pocházely od Hospodina. My však dnes mezi nimi právem rozlišujeme, protože Kristus svojí smrtí zrušil ceremoniální zákon a civilní. Stále však platí např.:

úcta ke starým lidem (Lv 19,32)

zákaz prostituce (Lv 19,29)

čestnost (Lv 19,11.35.36)

laskavé jednání se služebníky (Lv 19,13)

láska k bližním (Lv 19,18)

laskavost k cizincům (Lv 19,33.34)

štedrost k chudým (Lv 19.9.10)

zákaz modloslužby (Lv 19,4; 20,1-5)

atd.

Námítka:

Kristus svojí smrtí zrušil "zákon ustanovení a předpisů". Tím jsou myšleny minimálně zákony stanovené Mojžíšem. A sem patří i nařízení o stravování, které Mojžíš detailně definoval za využití již staršího známého dělní zvířat na čisté a nečisté.

Kristus v kázání na hoře řekl, že nepřišel zákon zrušit, ale naplnit. Pro Kristova následovníka tedy platí **principy** Mojžíšova zákona ve zvýšené míře a k jeho dodržování má křesťan zaslíbenou pomoc Ducha svatého. Neplatí však již **omezující nařízení** Mojžíšova zákona, které sloužili k černobílému vymezení hranic poslušnosti pro starozákonní Izrael. Kristus tyto černobílé hranice boří a místo nich dává svým následovníkům větší svobodu i větší zodpovědnost. Důležitější než vnější zachovávání pravidel se stává vztah, tj. vztah člověka ke Kristu a k lidem.

Použité zkratky:

BKR - Bible kralická

ČEP - Český ekumenický překlad

NZ - Nová zákon

SZ - Stará zákon

CASD - Církev Adventistů sedmého dne